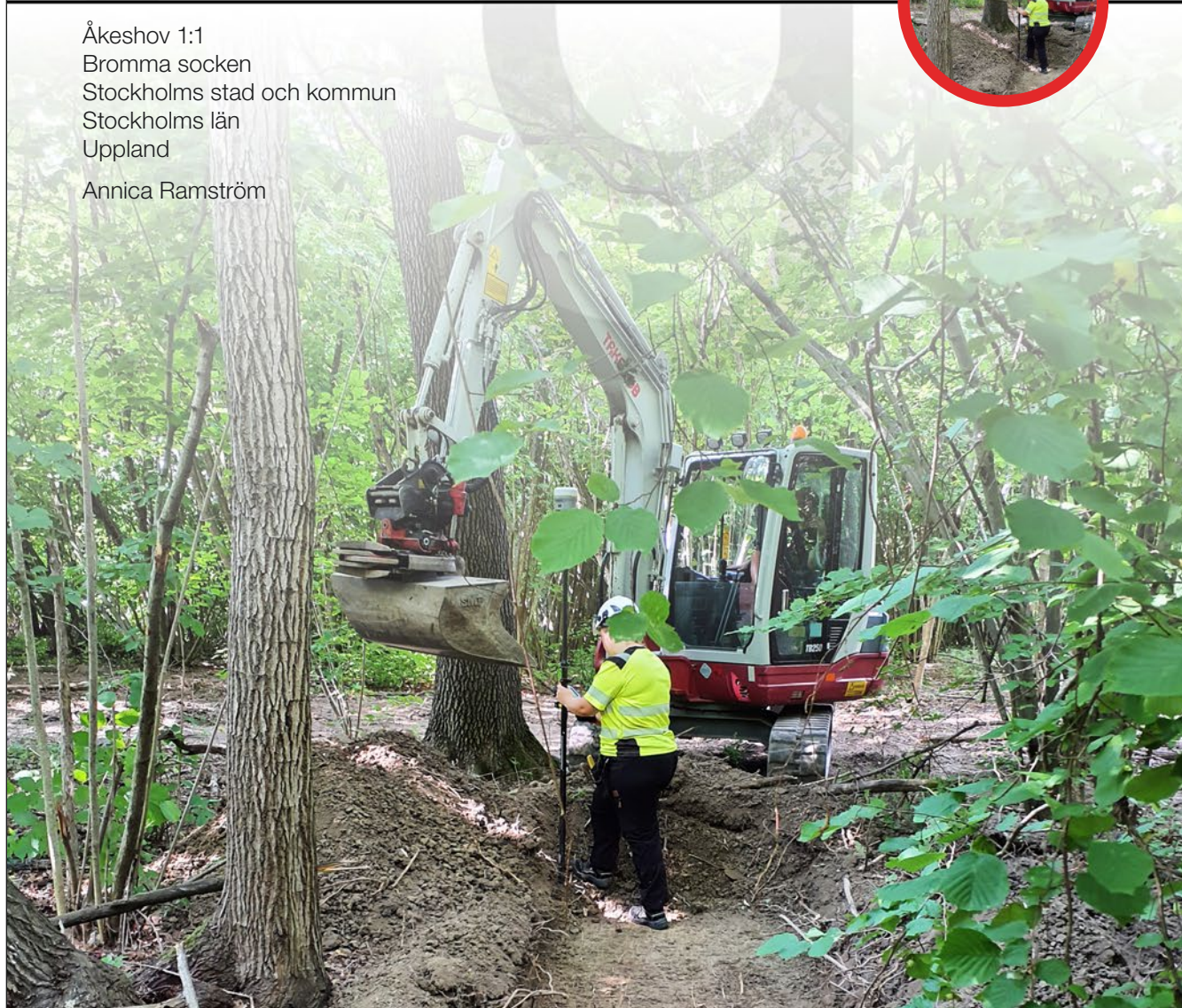

Arkeologisk utredning etapp 2 inom Åkeshov 1:1, Bromma

Åkeshov 1:1
Bromma socken
Stockholms stad och kommun
Stockholms län
Uppland
Annica Ramström

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

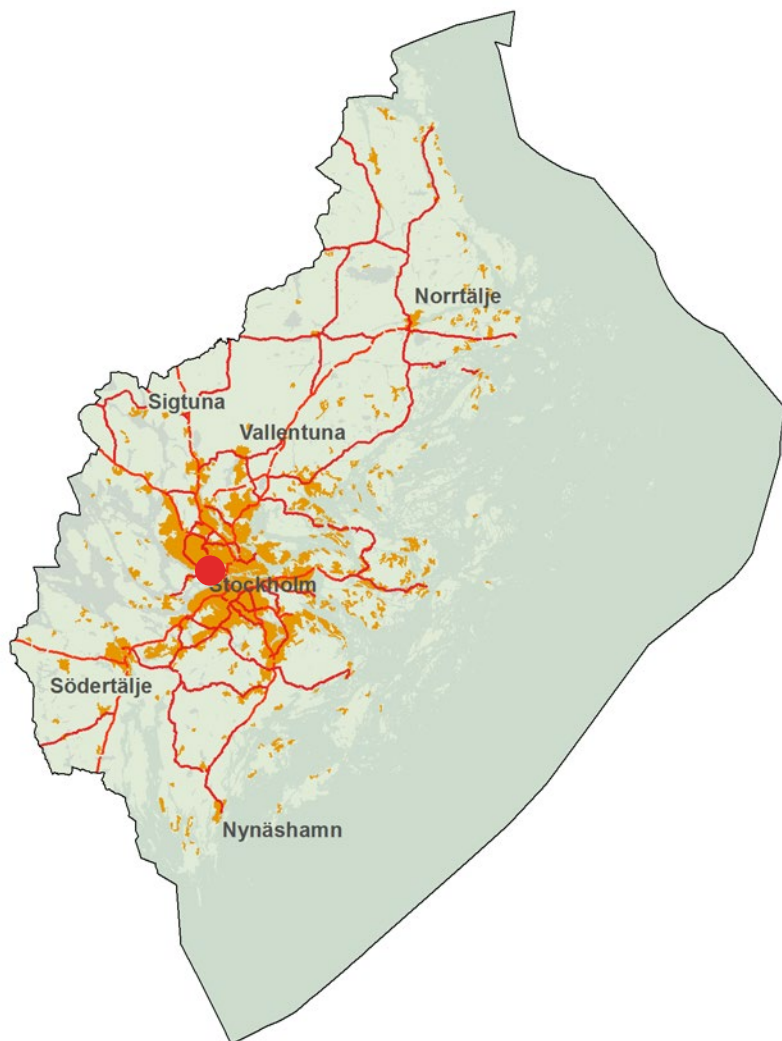
Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översigtskarta över Stockholms län med platsen för utredningen markerad i rött.

© 2022 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2022:31

Författare	Annica Ramström
Kvalitetsgranskning	Sabina Larsson
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Sabina Larsson mäter in schakt S236. Foto från öster.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: R50223371_200001

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2022:31

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Arkeologisk utredning etapp 2 inom Åkeshov 1:1, Bromma

Åkeshov 1:1
Bromma socken
Stockholms stad och kommun
Stockholms län
Uppland

Annica Ramström

Lst dnr 431-15743-2022

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Syfte, frågeställningar och målgrupper	9
Metod och genomförande	9
Resultat	11
Tekniska och administrativa uppgifter	13
Referenser	14
Förteckning över figurer	14
Förteckning över bilagor	14
Bilagor	15
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	<i>15</i>

Figur 1. Karta över Stockholm med platsen för utredningsområdet markerad med en svart ring. Skala 1:250 000.

SAMMANFATTNING

I samband med upprättandet av en förnyad detaljplan inom fastigheten Åkes-hov 1:1 har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 av ett boplatssläge och en förnyad okulär bedömning av fornlämning L2013:8198, en skärvtenshög.

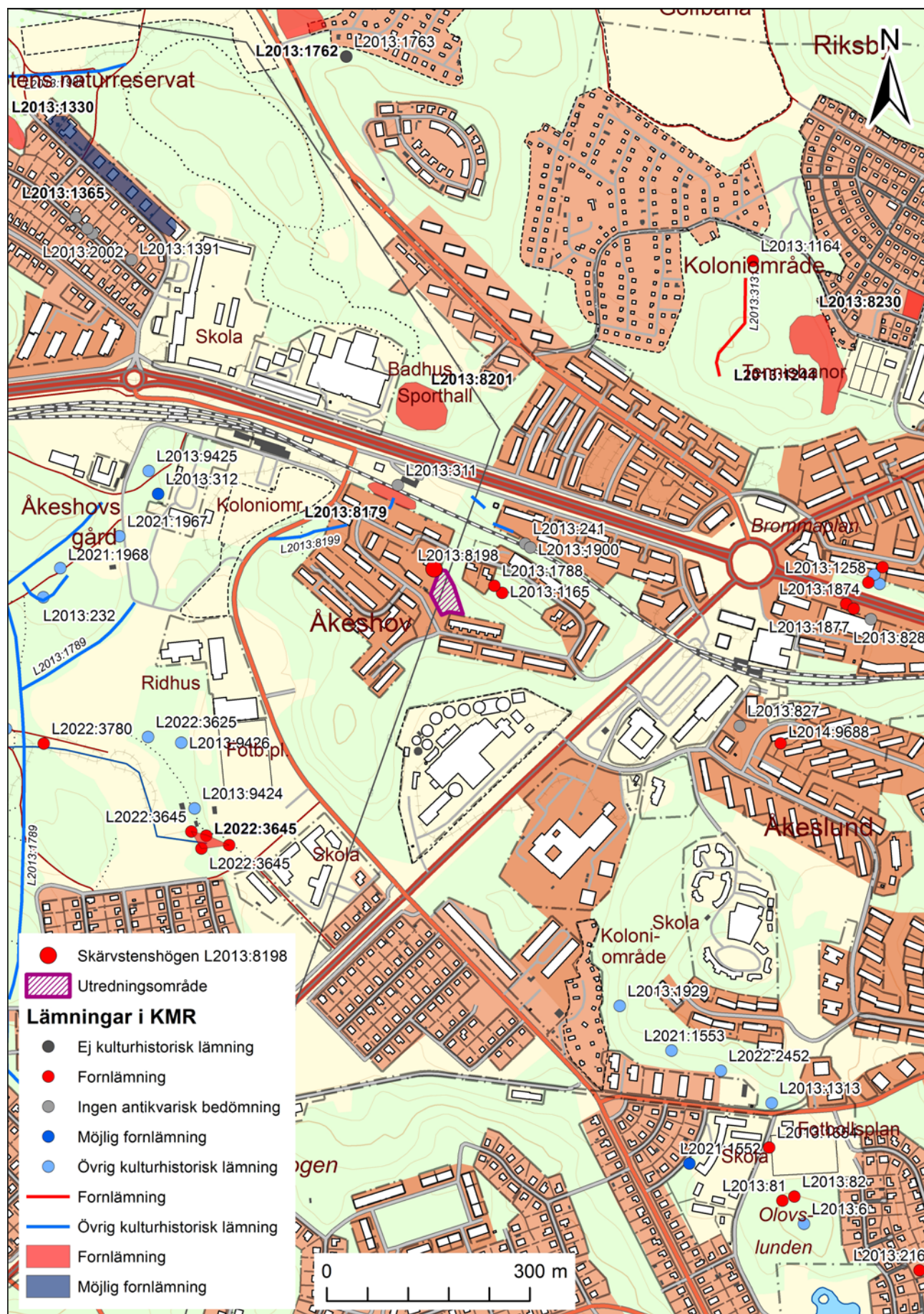
Inom det utpekade boplatssområdet drogs åtta schakt som var 3–8 meter långa och 0,2–0,3 meter djupa. Stratigrafin i området bestod av ett 0,15–0,25 meter tjockt matjordslager och under detta vidtog den sterila leran. Inget av arkeologiskt intresse återfanns i schakten.

Efter den okulära besiktningen och inmätningen av skärvtenshögen L2013:8198, kvarstår bedömningen som fornlämning.

INLEDNING

I samband med upprättandet av en förnyad detaljplan inom fastigheten Åkes-hov 1:1 har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 av ett boplatssläge som pekats ut inom ramen för en arkeologisk utredningen etapp 1 som gjordes år 2015 (objekt 6) (Ramström & Ekman 2016). Utöver detta gjordes även en förnyad okulär bedömning av fornlämning L2013:8198, en skärvtenshög, vilken även den hittades vid samma utredning. Beställare av utredningen var Länsstyrelsen i Stockholms län medan Stockholms stad, Exploateringskontoret, bar kostnadsansvaret.

Arbetena genomfördes under sensommaren 2022 av Annica Ramström och Sabina Larsson. Tidigt kunde konstateras att en luftburen högspänningsledning korsade det inprickade boplatssläget. De riktlinjer som gäller vid arbete vid högspänningsledning gjorde att det aktuella utredningsområdet som var tillgängligt för utredningsgrävning minskade. Detta kom dock inte att påverka fälttiden nämnvärt då den okulära besiktningen och inmätningen av L2013:8198 kom att ta längre tid än beräknat eftersom lämningen var mer slybemängd än förväntat.

Figur 2. Området kring Åkeshofs slott med utredningsområdet markerat med lila och skärvstenshögen L2013:8198 med röd prick. Skala 1:8 000.

BAKGRUND OCH KULTURMILJÖ

Utredningsområdet, som uppgick till cirka 1800 kvadratmeter, är beläget inom de historiska ägorna till Åkeshofs slott, cirka 400 meter öster om själva slottet, på en kraftig, närmast bergslik förhöjning som ligger mellan Åkeshov och Brommaplan, se figur 2. Utredningsområdet består idag av ett grönområde, mellan flerfamiljshus från 1940-talet, som före utredningen var kraftigt slybemängt. Skärvstenshögen L2013:8198 är belägen på en bergskant nordnordväst om utredningsområdet.

Det eventuella boplatsläget är beläget cirka 17–20 meter över havet medan skärvstenshögen ligger på en nivå om cirka 30 meter över havet. Bergskammen som sträcker sig här avslutas med en kraftig sluttning i söder, ner mot det lägre liggande utredningsområdet. Omkring år 1500 f.Kr. var den eventuella boplatsen och skärvstenshögen belägen på en mindre ö som år 0 var mer eller mindre förbunden med fastlandet och kom då att bilda en halvö i det inre av en vik, se figur 3. I närområdet till boplatsläget och skärvstenshögen finns två gravar registrerade, ett röse, L2013:1788 och en rund stensättning, L2013:1165, se figur 2. De båda gravarna är belägna på samma bergskam som skärvstenshögen L2013:8198.

Det historiska kartmaterialet visar att utredningsområdet har nyttjats som utmarksområde under historisk tid. Området förefaller ha varit blockrikt och skogbevuxet, i det tillgängliga kartmaterialet finns ingen känd bebyggelse på förhöjningen.

För en närmare genomgång av kulturmiljön i den här delen av Bromma hänvisas till den tidigare nämnda arkeologiska utredningen etapp 1 (Ramström & Ekman 2016).

Figur 3. Strandlinjekarta omkring år 1500 f.Kr. med utredningsområdet i lila och skärvstenshögen L2013:8198 med en röd prick. Skala 1:15 000.

SYFTE, FRÅGESTÄLLNINGAR OCH MÅLGRUPPER

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om fornlämningar skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningen skulle också preliminärt avgränsa eventuella nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet.

Resultaten från utredningen ska kunna användas av Länsstyrelsen i den fortsatta tillståndsprövningen och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i Stockholms kommuns vidare planering.

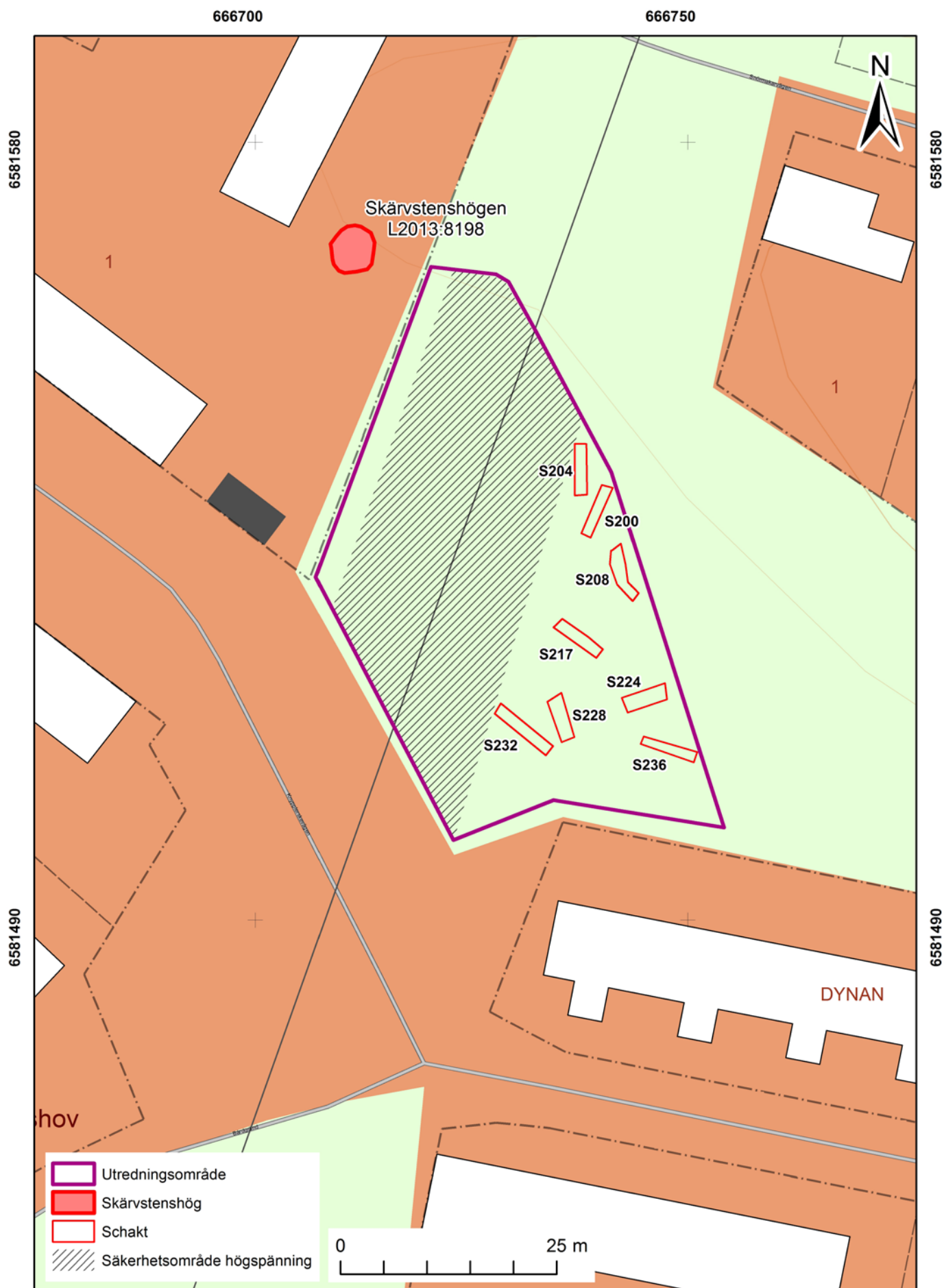
Utredningens målgrupper utgörs främst av Länsstyrelsen och Stockholms kommun, Exploateringskontoret.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Den arkeologiska utredningen etapp 2 av boplatsläget genomfördes som sökschaktsgrävning med bandburen grävmaskin. Samtliga schakt grävdes ner till den sterila undergrunden och lades igen samma dag de tagits upp då området nyttjades som rastplats för hundar. Samtliga schakt mättes in med RTK-GPS, beskrevs och fotograferades. All dokumentation har gjorts på skrivplatta med det arkeologiska dokumentationsprogrammet Arkeo installerat. Programmet är utformat av och för arkeologer för att underlätta och samla all dokumentation i form av anläggningsbeskrivningar, ritningar och fotografier på en och samma plats och länkar samman dessa till, i detta fall schakt och anläggningar. Skrivplattan används för anläggningsbeskrivningar i färdiga mallar som även har textfunktion för fritext, ritningsprogram med millimeterpapper och kamera. Vid utredningen i Åkeshov användes en mall för schaktbeskrivningar och en för anläggningsbeskrivningar, utöver detta användes funktionen text för fri textbeskrivning där en områdesbeskrivning gjordes. Programmet är kompatibelt med Officepaketet som via dataprogrammet Excel omvandlar mallarna till schakt- och anläggningstabeller.

Inför utredningen hade utredningsområdet där boplatsten var belägen slyats ur för att göra platsen tillgänglig för undersökning med grävmaskin. Detta gjordes i samråd med arkeolog i syfte att skapa tillgängliga ytor för sökschaktsgrävning.

En okulär besiktning, inmätning med RTK-GPS och fotografering gjordes av fornlämningen L2013:8198. Då beskrivning och antikvarisk bedömning i Kulturmiljöregistret (KMR) föreföll stämma gjordes inga ändringar i registret. En korrigering av lämningens läge utifrån inmätningen gjordes dock.

Figur 4: Schaktplan i skala 1:600.

RESULTAT

Inom det utpekade boplatssområdet drogs åtta schakt som var 3–8 meter långa och 0,2–0,3 meter djupa. Stratigrafin i området bestod av ett 0,15–0,25 meter tjockt matjordslager och under detta vidtog den sterila leran. Matjorden var påfallande ren från sentida inslag förutom i schakt S228 där två moderna soppor hittades innehållande kaffekoppar, fat och dricksglas som kunde dateras till 1900-talets mitt. Ingen av groparna kunde avgränsas inom schaktet. Inget av arkeologiskt intresse återfanns i schakten.

Skärvstenshögen mättes in med RTK-GPS för en korrekt position och för att få en överblick över formen, som visade sig vara helt rund, 5 meter i diameter och 0,75 meter hög. Lämningen lutar mot söder då den är anlagd i en syd-sluttning, varför höjden blir något lägre i den södra delen. Skärvstenshögen är uppbyggd med en kantkedja av 0,2–0,4 meter stora stenar. Kantkedjan är helt intakt i norr, öster och söder medan den i väster har rasat ut något. Inom kantkedjan är skärvig sten placerad. Stenen är av ett mindre stenmaterial, 0,1–0,25 meter stora, spräckt och skärvigt. Ett försök gjordes att hitta ordentligt upphettad sten, där vissa stenarter övergår till att få bronsfärgade inslag vid en upphettning över 600 grader (muntlig uppgift Leif Karlenby, Arkeologgruppen AB). Några stenar i det översta skiktet av högen som upphettats till denna temperatur kunde inte iakttas. Stenarna bedömdes mer vara skärviga på det viset det blir när man eldar på en berghäll och håller kallt vatten över elden så att berget spricker i skivor. Vissa håligheter i materialets täthet kunde urskiljas. Inget synligt kol för eventuell datering kunde hittas då den endast besiktigades ytligt. Efter den okulära besiktningen kvarstår bedömningen som fornlämning, skärvstenshög, då stenmaterialet inte är sådant man återfinner i till exempel röjningsrösen. Stenarnas blandade storlek i kombination med ett varierat stenmaterial motsäger att det skulle röra sig om en hög med stenkross från ett bygge. Även den vällagda kantkedjan motsäger detta. Möjligen skulle det kunna röra sig om en stensättning där man vid anläggandet av rabatter röjt sten som lagts på en redan befintlig plats med ”ihopsamlad sten”, det vill säga på en grav.

Figur 5. Skärvstenshögen L2013:8198 sedd från sydost.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Län	Stockholm
Kommun	Stockholm
Landskap	Uppland
Socken	Stockholms stad, fd Bromma socken
Fastighet	Åkeshov 1:1

Fornlämningsnummer	L2013:8198
Lämningsstyp	Skärvstenshög
Datering	–

Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens beslutsdatum	2022-05-02
Länsstyrelsens diarienummer	431-15743-2022
Uppdragsnummer i Fornreg	202200576
Arkeologgruppens projektnummer	P22026

Projektledare	Tomas Ekman och Annica Ramström
Fältpersonal	Sabina Larsson

Undersökningstid	Sommaren 2022
Undersökt yta	72 m ²
Inmätningsteknik	RTK-GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

REFERENSER

Tryckta källor

Ramström, A & Ekman, T. 2016. *Utredning etapp 1 inför ny detaljplan i centrala Bromma*. Riksby med flera, Stockholms kommun, Stockholms län, Uppland. Arkeologgruppen rapport 2016:3.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Häradsekonomiska kartan, 1901–06, Sundbyberg, Rikets Allmänna Kartverk, akt J112-75-14.

Ekonomisk karta, 1829, Bromma, Lantmäteristyrelsens arkiv, akt A10-1:1.

Skattläggningsberedning, 1706, Bromma socken, Nockeby eller Åkeshov nr 1–2. Lantmäteristyrelsens arkiv, akt A10-21:1.

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER

Figur 1. Karta över Stockholm med platsen för utredningsområdet markerad med en svart ring. Skala 1:250 000.

Figur 2. Området kring Åkeshofs slott med utredningsområdet markerat med lila och skärvtenshögen L2013:8198 med turkos prick. Skala 1:8 000.

Figur 3. Strandlinjekarta omkring år 1 500 f.Kr. Skala 1:15 000.

Figur 4: Schaktplan i skala 1:600.

Figur 5. Skärvtenshögen L2013:8198 sedd från sydost.

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

Samtliga schakt grävdes med en skopbredd om 1,3 m om inget annat anges.

Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning
200	3	0,25	Under ett 0,2 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.
204	6	0,2	Under ett 0,15–0,2 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.
208	8	0,2–0,3	Under ett 0,2 – 0,25 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.
217	7	0,2	Under ett 0,2 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.
224	7	0,2	Under ett 0,2 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.
228	6	0,2	Under ett 0,2 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera. I sterilen fanns två gropar som visade sig innehålla modernt material.
232	8	0,2	Under ett 0,2 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.
236	8	0,3	Under ett 0,25 meter tjockt matjordslager fanns en steril undergrund av lera.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2022:31

